

מלאכות בונה וסותר

מלאכת בונה

המלאכה במשכן והגדרתה

העמידו ובנו את המשכן. תחילה יישרו את הקרקע. כדי שיוכלו להעמיד את המשכן כראוי. לאחר מכן העמידו את הקירות, ופרסו את היריעות מלמעלה.

כאשר עברו ממקום למקום פירקו את מבנה המשכן כדי לבנותו במקום אחר מחדש.

הגדרה: פעולות הקשורות ל: א. הכשרת הקרקע לבניין. ב. העמדת המבנה. ג. חיבור דברים למבנה.

אופני המלאכה

הכשרת הקרקע לבניה

המיישר את הקרקע אפילו במעט, כדי שתהיה ראויה להליכה או לבניה (בקרקע המיועדת לבניה אסור משם בונה, ובקרקע המיועדת לזריעה אסור משום חורש) (שבת דף עג:).

ולכן אסור לפזר חול וחצץ בחצר כדי לכסות את הבוץ, כיון שמבטלים שם והם נהפכים להיות חלק מהקרקע (וע"ע בסי' ש"ג, י. ובספרי הפוסקים לגבי פיזור חול ע"ג שמן. או מלח ע"ג שלג למניעת החלקה).

עשיית חור בקרקע המבנה לצורך, כגון לניקוז המים, וכן אסור להוסיף על חור קיים (שיד ס"ק ח).

שבירה שמועילה לבניין, כגון ששובר חלק מהקיר כדי ליצור חלון וכו' (מג"א סי' שיד סק"ג).

העמדת המבנה

הבונה כל חלק שהוא בבנין חייב, ולכן הסותם נקב בכותל, או שיוצר נקב בקיר או בקרקע למטרה מסויימת עובר על מלאכת בונה (שבת דף קב:).

חיבור למבנה ולקרקע

כאמור, לא רק עצם בניית המבנה והעמדתו נכללים במלאכה, אלא גם חיבור דברים לבית או לקרקע, אם זה חיבור קבוע שיש בו תועלת, גם אם זה חיבור שאינו מהודק לגמרי, אלא בקלות ניתן לפרקו, הרי הוא בכלל המלאכה (עירובין קב: וע"ע סי' שח סעיף ט).

ולכן: העמדת דלת על צרייה, וכן הכנסת חלון למסילות שלו, וכן חיבור מסננת קבועה בכותל, והברגת נורה למקומה, כל אלו נכללים במלאכה.

לא רק עצם החיבור אסור, אלא כל חיזוק של החיבור הרי הוא תוספת בבניה, ונכלל במלאכה (כל הנ"ל פשוט, ומובא בפוסקים במלאכת בונה).

מלאכות בונה וסותר

רק חיבור אסור

כל האיסור הוא דווקא בחיבור, אבל כאשר זה רק מונח שם ולא מחובר אין בזה איסור, וחכמים הוסיפו, שמותר להניח רק אם זה גם **לא נראה** כמו חיבור (עי' סימן ש"ג א-ד).

דוגמא למונח: סגירת דלת. דלת שמחוברת בצירם לצידי המשקוף, מותר לסגור אותה וזה לא נחשב שמוסיף על הבניין, וגם זה לא נראה שמוסיף על הבניין.

כיסוי בור ניקוז, בעצם זה רק מונח שם אז אין בזה בניין וסתירה. אבל זה כן נראה כחלק מהבניין, ולכן אסור אלא אם כן יעשה בו היכר שיראה שהוא לא חלק מהבניין. איך? אם הוא נפתח לעיתים קרובות מספיק שיהיה לו בית אחיזה, אך אם הוא נפתח לעיתים נדירות צריך שהוא יהיה קשור או מחובר בצירים, שיהיה ניכר בו שהוא כמו דלת (עי' סי' שח סעיף י' וע"ע בספר מעשה השבת פ"ט הערה מב).

פקק אמבטיה: אינו חלק מהבניין, וגם לא נראה חלק מהבניין יון שיש לו בית אחיזה, ומותר לפתוח אותו.

תליית תמונה על מסמר: התמונה מונחת ולא מחוברת, ולכן מותר.

כלל מנחה: לפני שנבוא לחבר משהו לבית בשבת, נבדוק תחילה האם זה חיבור, או רק הנחה או הצמדה, והאם זה לא נראה כמו חיבור. ובעצם בכלל הזה תלויים כל המקרים שדנו בהם הפוסקים להיתר ולאיסור.

מלאכת סותר

הגדרה: כל דבר שעשייתו אסורה משום בונה, חייב על סתירתו אם יש בה תועלת, וחכמים אסרו אף כאשר אין תועלת.

האסור ומותר: כל מה שמוגדר כחלק מהמבנה, אסור לסתור אותו. ואם אינו חלק מהמבנה, אלא רק מונח עליו או צמוד אליו, אינו בכלל המלאכה ומותר לפרקו.